

Список використаних джерел

1. <http://ek-lit.narod.ru/fridsod.htm>
2. Блауг М. 100 великих економістів до Кейнса / Пер. с англ. В. Воронова. – М.: – Экономическая школа, 2005. – С. 704.

3. Тематическая хрестоматия по истории экономики Древнего мира. Вып. 1, сост. Н.Н. Пикус. – М.: издательство МГУ, 1963 – 465с.
4. Туган-Барановский М.И. Основы политической экономии. Автор пер. і вступ. статті С.М. Злупко. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 628 с.

Ю.О. ГРИНІВ,
здобувач, Інститут регіональних досліджень НАН України (Львів)

Роль конкуренції в забезпеченні інноваційного розвитку малого підприємництва регіону

Розглянуто основні визначення категорій «конкуренція» та «конкурентоспроможність», виділені чинники впливу на конкурентоспроможність підприємств. Досліджено вплив екзогенних та ендогенних факторів на функціонування підприємств аграрної сфери, а також зв'язок інноваційного розвитку малого підприємництва, що виявляється в його прагненні отримати високі економічні результати та у конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в сфері малого підприємництва.

Ключові слова: мале підприємництво, суб'єкти господарювання, інноваційний розвиток, конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги, аграрний сектор, аграрні підприємства.

Ю.О. ГРИНІВ,
соискатель, Інститут региональных исследований НАН Украины (Львов)

Роль конкуренции в обеспечении инновационного развития малого предпринимательства региона

Рассмотрены основные определения категорий «конкуренция» и «конкурентоспособность», выделены факторы влияния на конкурентоспособность предприятий. Исследовано влияние экзогенных и эндогенных факторов на функционирование предприятий аграрной сферы, а также связь инновационного развития малого предпринимательства, что проявляется в его стремлении получить высокие экономические результаты и в конкурентоспособности субъектов хозяйствования в сфере малого предпринимательства.

Ключевые слова: малое предпринимательство, субъекты хозяйствования, инновационное развитие, конкуренция, конкурентоспособность, конкурентные преимущества, аграрный сектор, аграрные предприятия.

Y. HRYNIV,
getter of Institute of Regional Research of NAS of Ukraine, Lviv

A role of competition in providing of innovative development of small enterprise of region

Basic determinations of categories «competition» and «competitiveness» are considered, selected factors of influence on the competitiveness of enterprises. Investigational influence of exogenous and endogenous factors on functioning of enterprises of agrarian sphere, and also connection of innovative development of small enterprise which appears in his aspiration to get high economic results and to the competitiveness of subjects of menage in the field of small enterprise.

Keywords: small enterprise, subjects of menage, innovative development, competition, competitiveness, competitive edges, agrarian sector, agrarian enterprises.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки конкурентоспроможність аграрної продукції залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності підприємства. Саме інноваційні технології з використанням науково-технічного прогресу зумовлюють прогресивний розвиток аграрного сектору загалом і сфери малого підприємництва регіону зокрема.

Висока конкурентоспроможність малого підприємництва – це використання всього ресурсного потенціалу ефективніше, щоб воно було прибутковішим, ніж його конкуренти. Тобто підприємство в ринковому середовищі займає стабільне місце, а його аграрна продукція користується постійним попитом.

Конкуренцію розглядають як суперництво між суб'єктами господарювання у сфері малого підприємництва за найвигідніші умови виробництва та за отримання надприбутків. Тобто конкуренція є зовнішньою примусовою силою для підвищення продуктивності праці, розширення масштабів виробництва та інноваційного розвитку малого підприємництва.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичні основи інноваційного розвитку економіки на основі конкурентоспроможності змістовно описані в працях В. Геєця, Б. Данилишина, Л. Дейнеко, Г. Доброва, І. Іртицевої, О. Наумова, О. Покотилової, В. Семиноженка, Л. Федулової. Практичні аспекти вирішення цього питання знайшли відображення в роботах М. Бабієнка, О. Крисального, М. Кропивки, І. Топіхи, В. Яценка, Ю. Яковця. Проте ряд проблем у цьому напрямі залишилися не вирішеними. Тому метою написання статті є визначення ролі конкуренції в забезпеченні інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Метою статті є дослідження взаємозв'язку конкуренції з рівнем інноваційного розвитку малого підприємництва регіону.

Виклад основного матеріалу. Американський вчений М. Портер зазначає, що конкуренція – динамічний процес, що розвивається, безупинно мінливий ландшафт, на якому з'являються нові товари, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси і нові ринкові сегменти [5].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

М. Портер виділяє п'ять чинників, які впливають на конкурентоспроможність малого підприємництва (рис. 1).

Однак головним критерієм, відносно якого слід розглядати вплив цих факторів, має бути ефективність виробництва і здатність суб'єктів малого підприємництва підвищувати якість своєї продукції на основі їх інноваційного розвитку.

В економічній літературі категорія «конкурентоспроможність» трактується по-різному. Для характеристики її суті Д. Рікардо використовував поняття порівняльних витрат, Б. Олін та Є. Хекшер – порівняльних переваг, М. Портер – порівняння конкурентних переваг та ефективності використання ресурсів, І. Ансофф – конкурентного статусу фірми. Але, незважаючи на різні підходи тлумачення суті цієї категорії, всі вчені відзначають часовий і порівняльний характер конкуренції.

Проблема посилення конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору України на продовольчому ринку є все більш актуальною і призводить до перетворення вітчизняного ринку на ринок збуту європейського продовольства і продукції сільського господарства, зумовить поглиблення кризи в аграрному секторі і розвитку сільських територій та створить загрозу продовольчій безпеці держави [7].

Низький рівень конкурентоспроможності аграрної продукції вітчизняних виробників на світовому ринку свідчить про низьку ефективність аграрного сектору порівняно з іншими країнами; невелику кількість підприємств, сертифікованих відповідно до міжнародних стандартів; невідповідність структури українського експорту аграрної продукції до попиту іноземних країн.

Перешкодами для зміцнення конкурентоспроможності малого підприємництва регіону є: низький рівень розвитку фінансово-кредитної системи країни; недостатній розвиток інфраструктури аграрної сфери; недостатність державного фінансування науково-прикладних розробок.

Конкурентні переваги малих підприємств утримуються лише за умови ефективної та інтенсивної інноваційної діяльності і належної організації впровадження інноваційних технологій. Тому великий інтерес становлять конкурентні переваги малих підприємств у розробці та впровадженні інновацій. До переваг відносять високу гнучкість таких підприємств, за рахунок швидкої переорієнтації виробництва. З цього погляду суб'єкти малого підприємництва володіють високою здатністю освоєння нових сфер діяльності.

В умовах зміни ринкової кон'юнктури підприємства застосовують інструменти організації виробництва і управ-

ління, які дозволяють швидко реагувати на зміну споживчого попиту. Тому підвищення продуктивності праці за рахунок впровадження новинок науково-технічного прогресу є важливою умовою підтримки конкурентних позицій господарюючих суб'єктів. Мале підприємство має значний потенціал, оскільки об'єднує людей-підприємців, здатних нестандартно мислити і шукати способи покращення внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності. До того ж мале підприємство здатне залучати до роботи на своїх підприємствах спеціалістів, які працюють на свій страх та ризик і навіть за меншу винагороду [1, с. 37].

Однак типовою рисою малого підприємництва в регіонах є його слабка життєздатність, а причина цього явища криється в менш сприятливих умовах господарювання порівняно з великими підприємствами. Зовнішнє середовище малих підприємств характеризується особливою невизначеністю. Як правило, вони діють на локальному ринку, який характеризується високим рівнем невизначеності та стихійності. Крім того, особливістю зовнішнього середовища малого підприємства є його підпорядкована роль в системі відносин з державою, великими підприємствами та фінансово-кредитними організаціями.

Внутрішнє середовище підприємства характеризується чутливістю до змін умов господарювання. Причиною цього є наявність значної кількості чинників, що негативно впливають на стійкість господарюючих суб'єктів малого підприємства на ринку, основні з яких наведені на рис. 2.

Наведена інформація вказує на те, що весь потенціал малого підприємства неможливо використати через вплив ендегенних і екзогенних проблем, які властиві економікам, що розвиваються, та малому підприємству як її складової. Це викликано недостатньою ефективністю діючої державної підтримки та стимулювання сфери малого підприємства в регіонах.

Головною розбіжністю функціонування суб'єктів малого підприємства є протиріччя між економічним та соціально-політичним значенням його ролі в економіці й активним інноваційним розвитком у сучасних ринкових умовах та слабкою життєздатністю самих суб'єктів господарювання, їхньою особливою вразливістю щодо економічної кон'юнктури і тиску з боку великих корпорацій, а також адміністративних перешкод [3, с. 39].

Однією з причин затримки інноваційного розвитку аграрних підприємств є розпорошення кадрових, фінансових та матеріальних ресурсів через нестачу фінансових ресурсів в національній економіці. Конкурентна боротьба між госпо-

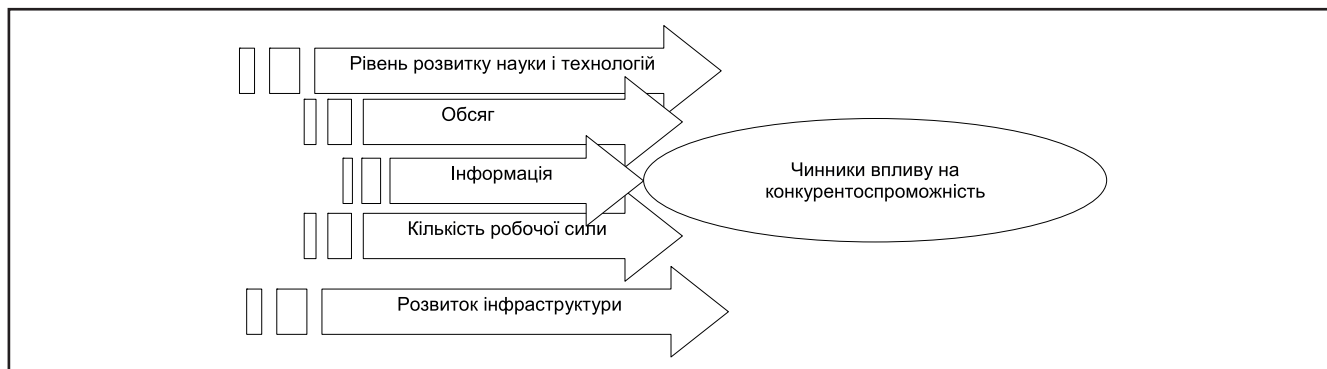

Рисунок 1. Чинники впливу на конкурентоспроможність малого підприємництва

Побудовано на основі джерела [5].

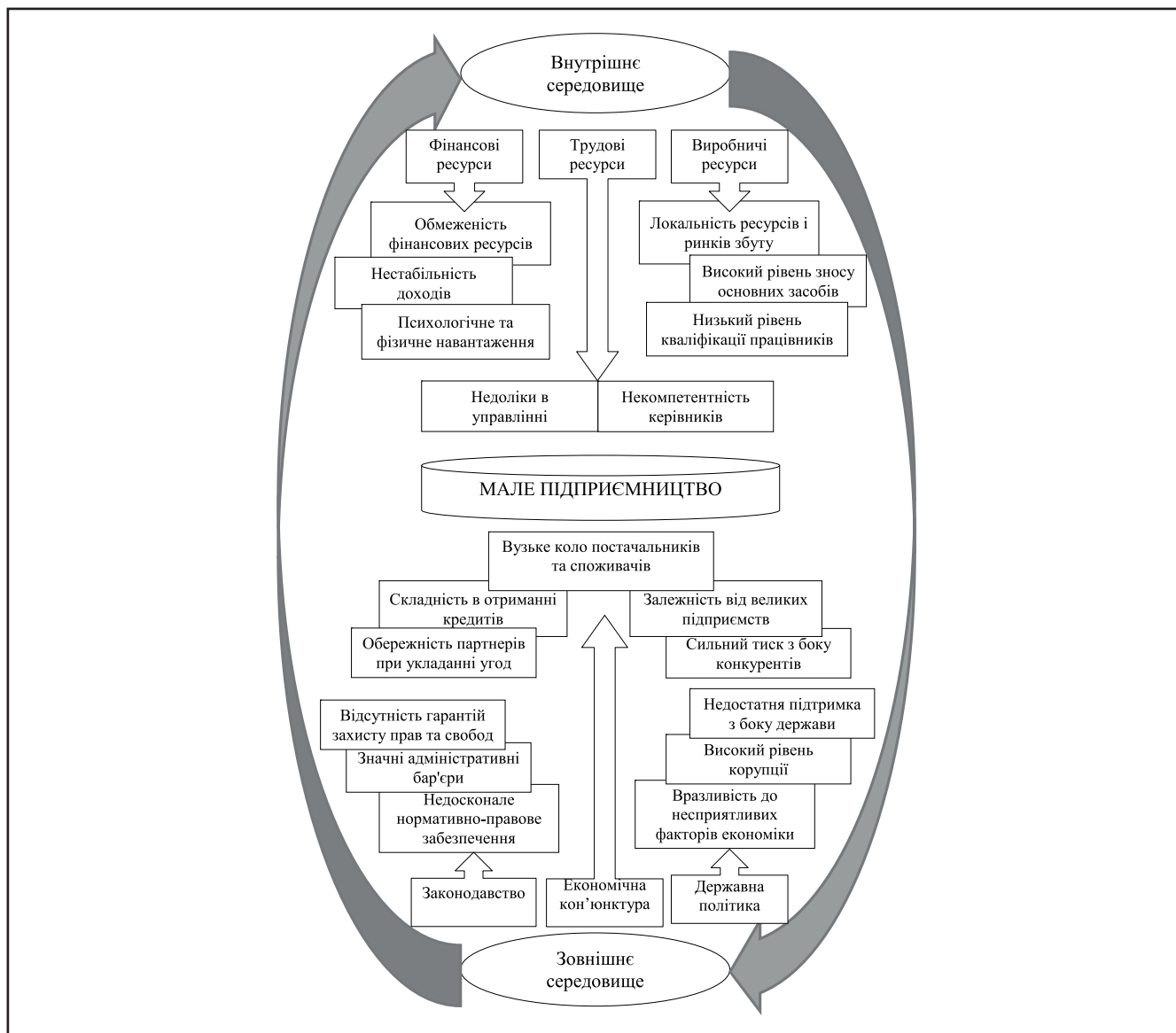

Рисунок 2. Перешкоди для розвитку суб'єктів малого підприємництва
 Побудовано автором на основі джерел [1–4, 6].

дарючими суб'єктами примушує їх удосконалювати діяльність, що можливо лише за умови постійного впровадження інновацій як у виробничий процес, так й удосконалювати саму продукцію. Все це забезпечить суб'єктам малого підприємництва конкурентні переваги.

Висновки

Інноваційний розвиток зумовлюється зростанням впливу науково-технічного прогресу на соціально-економічний розвиток суспільства. Розвиток інноваційної діяльності підприємств аграрної сфери відбувається під впливом багатьох факторів.

Дослідивши теоретичні основи, можна твердити, що інноваційний розвиток малого підприємництва в аграрному секторі – це комплекс взаємодоповнюючих інституційних складових, які сприяють інноваційним процесам, виробництву та впровадженню новітніх досягнень науки і техніки у сфері малого підприємництва аграрної сфери. Доцільно інноваційний розвиток суб'єктів малого підприємництва розглядати через взаємозалежність регіонального, галузевого та національно-

го рівнів. Інноваційні процеси у сфері малого підприємництва найбільш повно відображають не лише сучасний рівень використання та розвитку інновацій в аграрному виробництві, а й зв'язок із національним господарством країни загалом.

Найважливіше завдання для суб'єктів господарювання малого підприємництва у сфері інноваційного розвитку – це забезпечення ефективного впровадження інновацій незалежно від умов зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. *Мале підприємництво: основи теорії і практики* / З.С. Варналій. – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. – 302 с.
2. Карпенко Н.В. *Соціально-економічні аспекти малого та середнього бізнесу в Україні* / Н.В. Карпенко // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – №1 (21). – 2007. – С. 65–70.
3. Ляшенко В.И. *Механизмы регулирования развития малого предпринимательства в Украине: Монография* / В.И. Ляшенко, Е.Г. Кошелева, А.Ф. Толмачева. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 495 с.

4. Мірошниченко І. Проблеми малого та середнього підприємництва / І. Мірошниченко // Вісник. – № 1. – 2005. – С. 106–109.

5. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер; [пер. с англ. И. Минервин]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 452 с.

6. Святенко І.М. Регулювання розвитку малого підприємництва в Україні: Монографія / І.М. Святенко, Ш.М. Акаев / Макіївський економіко-гуманітарний інститут. – Донецьк: Норд-Прес, 2009. – 234 с.

7. Тацуно Ш. Стратегия – технополисы / Ш. Тацуно; [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1989. – 344 с.

UDC 330.341.424

З.С. СОКОЛОВА,

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, ІМО НАУ

Механізми та інструменти для реалізації стратегії сталого розвитку для африканських країн

У статті розглянуті основні завдання для реалізації стратегії сталого розвитку для африканських країн. Встановлено, що найбільша проблема для їхніх економік полягає в економічній деіндустріалізації. Враховуючи проблеми та особливості економічних процесів і менталітету народів у цих країнах, у статті пропонується кілька тез про механізми та інструменти для реалізації цієї стратегії, а також деякі думки щодо економічних відносин українських підприємців з африканськими.

Ключові слова: стратегія розвитку, деіндустріалізація, внутрішній попит, інвестиції, глобальні ланцюги створення вартості, структурна трансформація, ключові сектори.

З.С. СОКОЛОВА,

к.э.н., доцент кафедры международных экономических отношений и бизнеса, ИМО НАУ

Механизмы и инструменты для реализации стратегии устойчивого развития для африканских стран

В статье рассмотрены основные задачи для реализации стратегии устойчивого развития для африканских стран. Установлено, что самая большая проблема для их экономик состоит в экономической деиндустриализации. Учитывая проблемы и особенности экономических процессов, а также менталитет народов в этих странах, в статье предлагаются несколько тезисов о механизмах и инструментах для реализации этой стратегии, а также некоторые мысли относительно экономических отношений украинских предпринимателей с африканскими.

Ключевые слова: стратегия развития, деиндустриализация, внутренний спрос, инвестиции, глобальные цепочки создания стоимости, структурная трансформация, ключевые сектора.

Z. SOKOLOVA,

cand. of econ. Sci., assoc. professor, Chair of International Economic Relations and Business, Institute of International Relations of the National Aviation University

Mechanisms and instruments for realizing sustainable development strategy for African countries

The article consider the main tasks for realizing sustainable development strategy for African countries. It is revealed that the biggest problem for their economies consists of economic deindustrialization. In consideration of the problems and peculiarities of the economic processes and the people's mentality in these countries, article proposes several theses about mechanisms and instruments to realize this strategy and some ideas concerning economic relations between Ukrainian and African enterprises.

Keywords: development strategy, deindustrialization, domestic demand, investment, global value chains (GVC), structural transformation, key sectors.

Problem formulation. The manufacturing industry in African countries is still not being developed. Moreover – since the 1990's there has been a tendency towards economic deindustrialization in these economies. In addition, their productivity is low compared to the global average. These factors have led to overreliance on growth of economic activity in the informal sector and to strong dependence on the world market price for exports, which still mainly consist of raw materials. Thus, it is clear that African countries need to undertake major structural transformations of their economies, especially in the industrial sector, emphasizing effective and efficient production lines. These structural reforms need to be effective and must result in an increase of productivity in their main economic sectors: agriculture and manufacturing industry, which should result in the growth of their added value.

Analysis of recent research and publications. The development strategy for African countries is rather specific issues covered in the analytical reports of the organizations that embody relevant projects on the African continent [1, 3, 6–8]. The main experts involved in these studies are specialists for economic development of developing countries, in particular McMillan M.S., Rodrik D., Fischer–Kowalski M. [4, 5]. We consider, that issues for practical realization of the development strategy in African countries are not well described, that cause necessitates of their further examination.

Purpose of the article – to define the main mechanisms and instruments to implement sustainable development strategy for African countries.

Presentation of the main research. The UNCTAD «Trade and Development Report, 2013» argues that new